

Druskininkų savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

2024

TURINYS

ĮVADAS.....	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA.....	3
2023 METŲ DRUSKININKŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS	6
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ.....	12
IŠVADOS.....	17
REKOMENDACIJOS.....	18

IVADAS

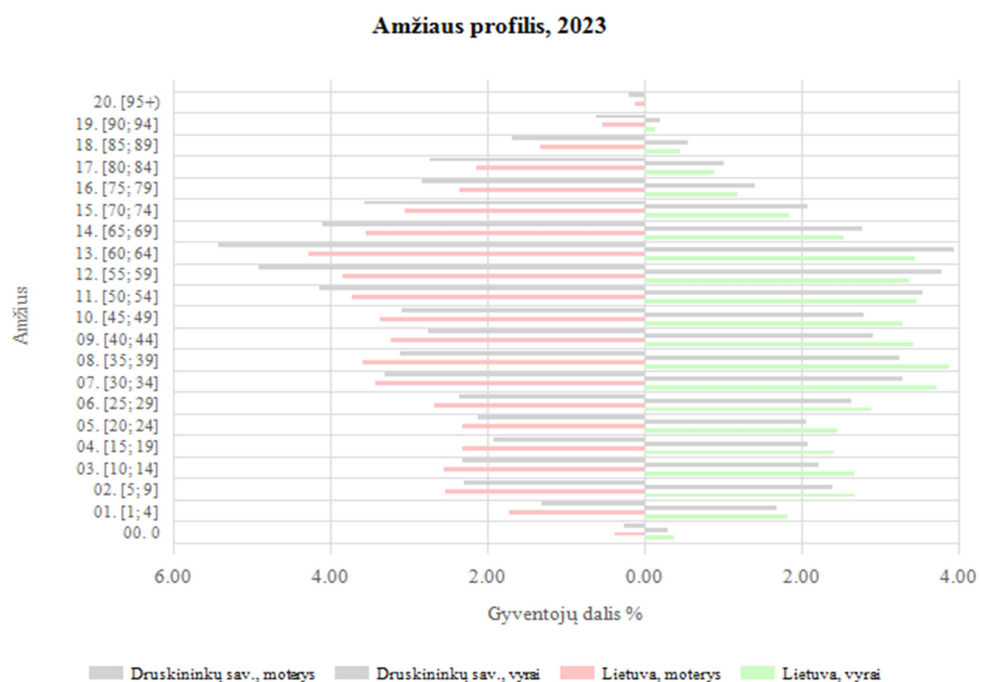
Visuomenės sveikatos stebėseną Druskininkų savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema sveikstat.hi.lt ir stat.hi.lt;
- Registrų centro duomenimis;
- Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registru;
- Druskininkų savivaldybės socialinės paramos skyriaus duomenimis;
- Valstybinės darbo inspekcijos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos informacija apie nelaimingus atsitikimus darbe, įvykusius per 2023 metus;

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Druskininkų savivaldybės gyventojų sudėtį pagal amžių ir lytį išsamiai atspindi demografinis medis, kuriame gyventojai suskirstyti penkmetinėmis amžiaus grupėmis. Lyginami 2023 m. Druskininkų savivaldybės duomenys su Lietuvos duomenimis (1 pav.).

1 pav. Druskininkų savivaldybės demografinis medis

Svarbu pabrėžti, kad statistikos departamento ir registrų centro duomenys reikšmingai skiriasi. Registrų centro duomenys dėl gyventojų skaičiaus yra tikslesni, nes į statistiką įtraukia deklaravusius savo gyvenamą vietą savivaldybėje, tačiau toliau ataskaitoje naudojami duomenys būtent iš Statistikos departamento, kadangi metodinėse rekomendacijose to reikalaujama ir rodikliai skaičiuojami pagal šiuos duomenis.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2023 m. šalyje gyveno 2 857 279 gyventojų (51 281 daugiau nei 2022 m.). Druskininkų savivaldybėje 2023 m. gyveno 20 094 žmonės (251 asmeniu daugiau nei 2022 m.).

Registrų centro duomenimis 2024 m. sausio 1 d. Druskininkų savivaldybėje registruota 21 432 gyventojų t. y. 1 338 gyventojais daugiau nei nurodo Statistikos departamentas. 1 lentelė rodo gyventojų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietovę.

1 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius

Metai	Iš viso Druskininkų savivaldybėje	Mieste	Kaime
2023	20 094	13 027	7 067
2022	19 843	12 730	7 113
2021	20 049	12 908	7 141
2020	19 122	12 065	7 057
2019	19 360	12 209	7 151
2018	19 605	12 441	7 164

Šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas

Vyrų ir moterų santykis Druskininkų savivaldybėje išlieka panašus kaip ir ankstesniais metais – 45 proc. vyrų ir 55 proc. moterų.

Druskininkų savivaldybėje 2023 m. susituokė 206 poros (tiek pat kiek 2022 m.), išsiskyrė 54 poros (↑10 proc. daugiau nei 2022 m.).

Druskininkų savivaldybėje 2023 m. gimė 139 vaikai (↓23 vaikais mažiau nei 2022 m.) – gimstamumo rodiklis sumažėjo iki 5,1/1 000 gyv. (2022 m. jis buvo 5,9/1 000 gyv.). Šis rodiklis mažėjo ir Lietuvoje – nuo 7,8/1 000 gyv. 2022 m. iki 7,2/1 000 gyv. 2023 m.

Druskininkų savivaldybėje mirtingumo rodiklis siekė 14,6/1 000 gyv. (2022 m. jis buvo 18,3/1 000 gyv.). Lietuvoje šis rodiklis sumažėjo iki 12,9/1 000 gyv. Druskininkų savivaldybėje mirė 306 asmenys – 59 asmenimis mažiau, lyginant su 2022 m. Lietuvoje mirčių skaičius 2023 m. buvo 5 879 atvejais mažesnis nei 2022 m. (iš viso 37 005 gyv.).

Penkios pagrindinės mirties priežastys 2023 m. Druskininkų savivaldybėje:

1. Išeminės širdies ligos (96 atvejai; 33%);
2. Piktybiniai navikai (65 atvejai, 22%);
3. Išorinės mirties priežastys (22 atvejai; 7,5%)
4. Cerebrovaskulinės ligos (21 atvejai, 7%);
5. Virškinimo sistemos ligos (19 atvejų, 6,5%).

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2023 m. Lietuvoje ir Druskininkuose augo – atitinkamai 77,4 metai (2022 m. šis rodiklis buvo 75,8 m.) ir – 76,8 metai (2022 m. buvo 74,4 m.).

SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE

Druskininkų savivaldybėje registruotas nedarbo lygis mažėjo – 2023 m. gruodžio mėn. buvo registruoti 1064 bedarbiai (iš jų 180 ilgalaikiai). 2023 m. registruotas nedarbas Druskininkų sav. buvo 8,4% (šalyje 8,6%, Alytaus apskrityje 8,8%), 2,3% mažesnis nei 2022 m., kai atitinkamai buvo 10,7% Druskininkų sav., 9,0% šalyje ir 9,7% Alytaus apsk.

Lietuvos statistikos duomenimis socialinę pašalpą gaunančių asmenų 2023 m. buvo 507 (vidutinis gavėjų skaičius per mėnesį) – 84 asmenimis mažiau nei 2022 m. Tai sudarė

2,51 proc. nuo visų Druskininkų sav. gyventojų. Palyginus su Alytaus apskrities savivaldybėmis, Druskininkų sav. pašalpą gaunančių procentas yra mažiausias:

- **Druskininkų sav. – 2,51 %**
- Alytaus m. sav. šis rodiklis buvo 2,6 %
- Alytaus raj. – 3,16 %
- Varėnos – 4,22 %
- Lazdijų raj. – 7,95 %

SVEIKATA SAVIVALDYBĖJE

Druskininkų savivaldybėje 2023 m. užregistruoti 18 110 susirgimai. Pagrindinės diagnozės buvo: kraujotakos sistemos ligos (I00-I99), endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos (E00-E90), kvėpavimo sistemos ligos (J00-J99), virškinimo sistemos ligos (K00-K93), jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos (M00-M99). 2023 m. Nebuvo užfiksuotas nei vienas naujas sergamumo tuberkulioze atvejis, kūdikių mirties atvejis.

Gerai rodikliai pasiekti vaikų, neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų ir žandikaulių būklės rodikliuose, dengimo silantinėmis medžiagomis programos dalyvavime, vaikų vakcinavime. Kasmet išlieka aukštas kūdikių, maitintų motinos pienu iki 6 mėn., skaičius. Šie išvardinti rodikliai yra vieni geriausių tarp visų Lietuvos savivaldybių. Gerėja ir savivaldybės gyventojų dalyvavimas prevencinėse sveikatos patikros programose.

2023 METŲ DRUSKININKŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

2 pav. 2023 Druskininkų savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės				
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.	
Strateginis tikslas										
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	→	76.8	77	74.6	0.99	77.5	71.1		80.5	
Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinių EBPO ir Eurostato sąrašą	↓	72.8	91	73.1	0.95	76.7	86.9		69.4	
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį										
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą										
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	↑	44.8	9	26.7	2.29	19.6	74.0		0.0	
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	↑	33.9	9	21.6	1.80	18.8	71.2		0.0	
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	↑	59.7	12	48.3	1.34	44.6	89.8		9.9	
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.	→	80.4	132	85.3	1.46	55.2	192.6		30.1	
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	↓	1.4	176	3.4	0.82	1.7	4.1		0.3	
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↑	0.2	5	0.7	0.02	10.0	-25.4		55.5	
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu										
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	↑	109.5	22	96.6	1.39	78.7	200.3		50.1	
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	↑	95.4	22	84.7	1.26	75.8	172.2		47.9	
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	↓	434.4	932	434.8	1.23	352.1	630.3		199.7	
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	25.2	507	26.7	1.05	23.9	79.7		4.2	
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	→	14.9	3	16.7	0.69	21.6	84.4		0.0	
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	→	29.9	6	26.7	1.22	24.6	98.5		0.0	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	↑	1.6	2	0.5	1.78	0.9	2.9		0.0	
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10	↑	121.3	58	118.1	0.90	134.5	200.6		77.8	

000 gyv.										
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	↑	71.8	88	60.5	1.09	65.7	117.7		45.76	
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↑	15.4	31	11.3	0.43	35.7	92.1		0.0	
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį										
Mirt. nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	5.0	1	6.7	1.79	2.8	28.7		0.0	
SMR nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	4.5	1	6.2	1.67	2.7	31.4		0.0	
Mirt. nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	5.0	1	15.0	0.34	14.6	46.0		0.0	
SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	3.3	1	11.5	0.23	14.2	35.2		0.0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių										
Mirt. transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	→	5.0	1	3.3	0.81	6.2	34.6		0.0	
SMR transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↑	4.9	1	3.6	0.79	6.2	28.5		0.0	
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	→	0.0	0	0.0	0.00	1.1	13.0		0.0	
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	→	0.0	0	0.0	0.00	1.1	10.3		0.0	
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) sk. 10 000 gyv.	↓	4.5	9	4.7	0.83	5.4	9.9		0.0	
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą										
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↓	594.9	595	887.5	0.75	797.8	32935.2		20.0	
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	↑	95.4	-	-		Nėra			Nėra	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	↑	90.4	-	-		Nėra			Nėra	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą										
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą										
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	10.0	2	5.0	2.86	3.5	14.3		0.0	
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	8.7	2	4.7	2.49	3.5	17.2		0.0	
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	24.9	5	35.0	1.14	21.8	78.5		0.0	
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↓	23.8	5	32.7	1.16	20.5	70.3		0.0	

Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	➔	140.5	143	142.5	0.70	199.6	66.3		384.2
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	⬆	136.7	147	140.5	0.84	162.8	34.5		325.6
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.	⬆	19.9	4	58.3	0.24	82.5	417.9		0.0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	⬇	61.1	80	48.1	1.30	36.8	11.1		100.0
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	⬆	20.4	408	14.9	0.98	20.9	43.8		9.9
IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.	⬆	1.7	29	1.4	0.89	1.9	3.7		0.8
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.	➔	1.4	196	1.7	1.00	1.7	1.2		7.7
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv.	➔	8.0	16	8.6	1.17	7.5	1.5		11.4
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	➔	9.5	191248	9.9	1.04	9.1	5.5		11.0
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	➔	0.0	0	3.3	0.00	4.0	28.7		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	➔	0.0	0	1.7	0.00	2.6	24.4		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	➔	1.0	2	0.7	0.45	2.2	4.2		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	➔	0.0	0	8.5	0.00	2.8	40.0		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	⬇	96.5	136	97.9	1.11	86.7	50.0		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielitio, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	➔	94.6	140	96.2	1.05	89.9	72.0		100.0
Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	⬇	36.1	536	39.0	3.11	11.6	2.5		43.2
Vaikų (7-17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	⬆	26.4	455	26.7	1.11	23.8	4.8		33.5
Paauglių (15-17 m.) gimdymų sk. 1000 15-17 m. moterų	➔	3.8	1	2.9	3.07	1.4	14.1		0.0

4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	766.3	154	938.2	1.14	670.8	1235.6		383.1
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	650.2	154	786.5	0.99	659.1	953.5		453.1
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	323.4	65	311.6	1.19	271.1	450.4		195.0
SMR nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	255.4	65	251.8	1.00	256.0	394.1		210.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	104.5	21	155.0	0.68	154.0	497.3		24.4
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	86.4	21	127.3	0.57	150.5	432.0		15.8
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↓	67.2	135	69.3	0.96	70.0	112.1		31.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	↑	57.1	2122	48.5	0.96	59.7	27.0		76.5
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↑	56.9	2734	53.7	0.94	60.3	32.7		73.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	↑	52.5	4021	46.2	0.93	56.5	33.8		67.7
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje		43.8	1989	45.9	0.97	42.8	18.0		66.1

Atsižvelgiant į LSS išskeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis¹, matoma, kad:

- Uždavinio „sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai savivaldybėje **nesiskiria** nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria didesnis savižudybių ir bandymų žudytis skaičius.
- Uždavinio „sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu“ rodikliai taip pat **nesiskiria** nuo Lietuvos vidurkio. Daugiau mokinių gauna nemokamą maitinimą, bet tai lėmė ir vykdoma priešmokyklinio, pirmos ir antros klasės nemokamo maitinimo politika.
- Uždavinio „kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ rodikliai yra **nesiskiria** nuo Lietuvos vidurkio.
- Uždavinio „kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ rodikliai yra **geresni** už Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ rodikliai yra **geresni** už Lietuvos vidurkį, nėra fiksuoto pėsčiųjų mirties atvejo transporto įvykiuose.
- Uždavinio „mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą“ rodikliai **atitinka** Lietuvos vidurkį.

- Uždavinio „sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą“ rodikliai **atitinka** Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodikliai **geresni** už Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ rodikliai **atitinka** Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai yra **geresni** už Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „gerinti motinos ir vaiko sveikatą“ rodikliai yra **žymiai geresni** už Lietuvos vidurkį.
- Uždavinio „stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę“ rodikliai yra **geresni** nei Lietuvos vidurkis.

Remiantis lentelėje (2 pav.) pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

1. 17 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- Išvengiamas mirtingumas, proc.;
- Sergamumas tuberkulioze 100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo nukritimo 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo 100 000 gyv.;
- Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių 100 000 gyv.;
- Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių 100 000 gyv.;
- Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.;
- Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis %;
- Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (nauji atvejai) 100 000 gyv.;
- Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių;
- 2 metų vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %;
- Vaikų (6-14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %;
- Vaikų (7-17 m.) neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis, %;
- Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.
- Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų 100 000 gyv.

2. 35 rodiklių reikšmės atitinka Lietuvos vidurkį (geltonoji zona):

- Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0;
- Standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo 100 000 gyv.;
- Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %
- Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo išorinių priežasčių 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo išorinių priežasčių 100 000 gyv.;
- Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyv.;
- Sergamumas tuberkulioze + recidyvai 100 000 gyv.;
- Traumų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.;

- Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.
- Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis asmenų skaičius 10 000 gyv.
- Mirtingumas nuo paskendimo 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo paskendimo 100 000 gyv.;
- Mirtingumas transporto įvykiuose 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose 100 000 gyv.;
- Traumų dėl transporto įvykių skaičius 10 000 gyv.;
- Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv.km.;
- Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.);
- Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.);
- Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Išvengiamos hospitalizacijos 1 000 gyv.
- Išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto skaičius (18+ m.) 1 000 gyv.;
- Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.;
- Sergamumas ŽIV ir LPL 10 000 gyv.;
- 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Hemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %;
- Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų 100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų 100 000 gyv.;
- Sergamumas II-ojo tipo cukriniu diabetu 10 000 gyv.;
- Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;
- Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje.

3. 10 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

- Savižudybių sk. 100 000 gyv.;
- Bandytų žudytis skaičius 100 000 gyv.;
- Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksleivių;
- Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1 000 moksleivių;
- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- Gyventojų skaičius, tenkantis 1 tabako licencijai;
- Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius;
- Paauglių (15-17 m.) gimdymų skaičius 1 000 15-17m. moterų.

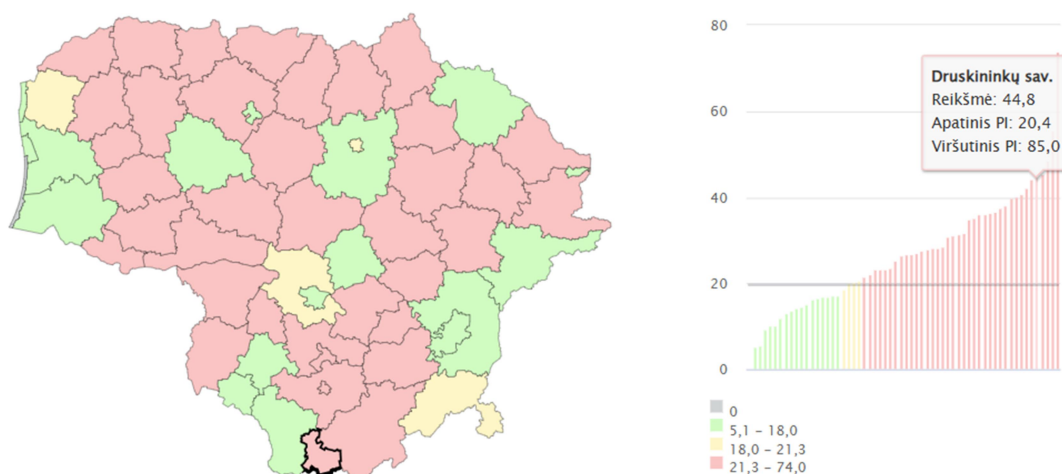
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Apibendrinus 2023 m. Druskininkų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius, išskiriami trys prioritetingi savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, kurių reikšmės yra raudonoje zonoje su neigiamu metų pokyčiu.

Savižudybių skaičius 100 000 gyventojų

Lietuvoje savižudybių rodiklis vis dar yra vienas didžiausių Europoje. 2023 metais jis buvo 19,6/100 000 gyv. (absoliutus skaičius – 562), Druskininkų sav. – 44,8 (absoliutus skaičius – 9).

3 pav. Savižudybių skaičius 100 000 gyv. Lietuvoje 2023 m.

(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Druskininkų sav. 2023 m. buvo 9 savižudybių atvejai (2022 m. 4 atvejai), tai sudarė 3% visų savivaldybėje įvykusių mirties atvejų. Iš jų 6 vyrai, 3 moterys. Pagal gyvenamąją vietovę – 5 iš kaimo, 4 iš miesto. Pagal amžių tai vidutinio ir vyresnio amžiaus žmonės. Per paskutinius septynis metus Druskininkų sav. savižudybių kitimas buvo netolygus – nuo 2 iki 11 tokių atvejų per metus, ir nėra stebimas savižudybių skaičiaus didėjimas.

2 lentelė. Savižudybių atvejai Druskininkų sav. pagal amžiaus grupes, 2023 m.:

Amžiaus grupė	Asmenų skaičius
50-54	3
55-59	2
60-64	3
80-84	1

3 lentelė. Savižudybių atvejai Druskininkų sav. pagal mirtį įtakojusią priežastį 2023 m.

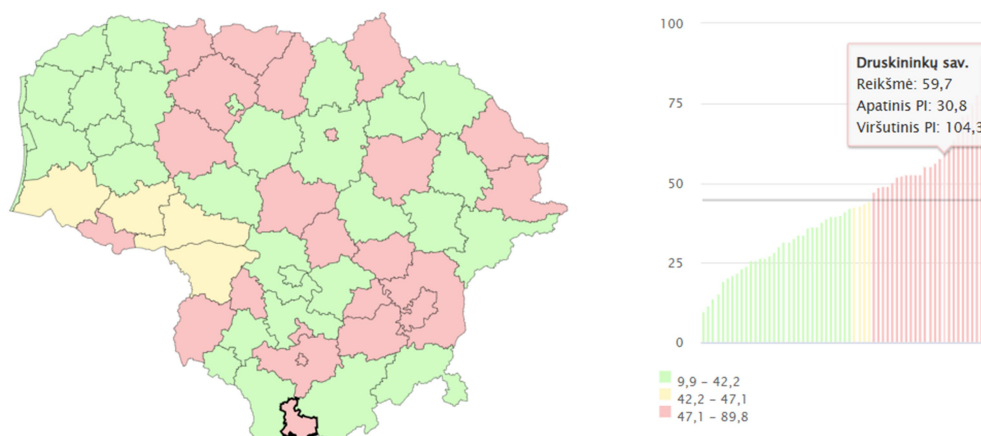
Pagal TLK kodą	Asmenų skaičius
X60-X64 Tyčinis apsinuodijimas medikamentais ir biologinėmis medžiagomis	1
X70 Tyčinis susižalojimas pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant	6
X72-X75 Tyčinis susižalojimas šaunamojo ginklo šūviu ir sprogstamosiomis medžiagomis	1
X80 Tyčinis susižalojimas nušokus nuo aukštumos	1

Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyventojų

Bandymų žudytis skaičius – tai per metus stacionariose sveikatos priežiūros įstaigose ir stacionaro priėmimo ir skubios pagalbos skyriuje užregistruotų bandymų žudytis (TLK-10-AM X60-X64, X66-X84) skaičius (išskyrus X65 – tyčinis apsinuodijimas ir apnuodijimas alkoholiu). Skaičiuojami ne mirtimi pasibaigę atvejai.

2023 m. Lietuvoje užregistruoti 1280 bandymo nusižudyti atvejai (44,6/100 000 gyv.). Su šia problema susiduria didelė dalis savivaldybių, kiek mažiau – esančios Vakarų Lietuvoje. Druskininkų sav. 2023 m. rodiklis siekė 59,7/100 000 gyv., iš viso 12 atvejų.

4 pav. Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv. Lietuvoje 2023 m.

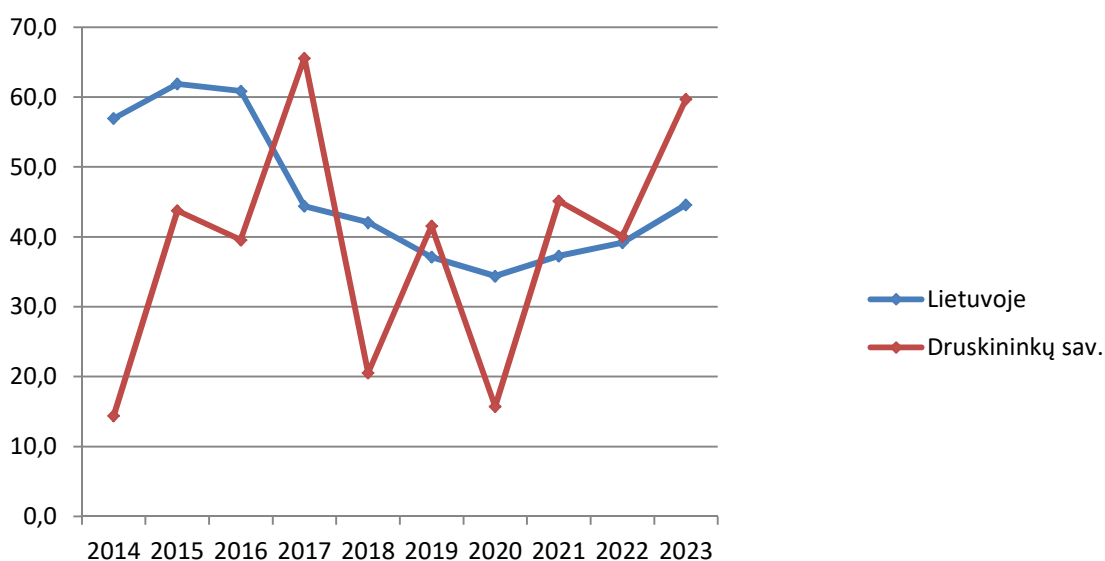
(Šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Analizuojant 7 metų bandymų žudytis atvejų skaičiaus tendenciją stebima, jog Lietuvoje ji yra didėjanti, o Druskininkų sav., kiekvienais metais svyruojanti. Pagal lytį, 4 buvo vyrai, 8 moterys. Pagal bandymo žudytis būdą vyrauja apsinuodijimas narkotikais, vaistais, biogenėmis medžiagomis, nemedicininės paskirties toksiniu poveikiu.

4 lentelė. Bandymų žudytis atvejų skaičius Druskininkų sav.

Metai	Bandymų žudytis atvejų skaičius Druskininkų sav.
2023	12
2022	8
2021	9
2020	3
2019	8
2018	4
2017	13

5 pav. Bandymų žudytis atvejų rodiklio tendencijos Lietuvoje ir Druskininkų sav. 2014-2023 m.

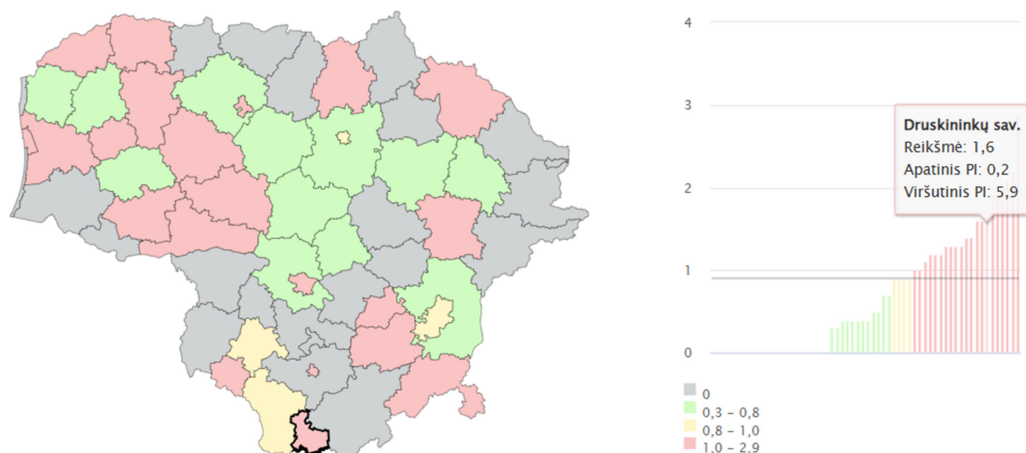

Druskininkų sav. savižudybių prevencijai taikomos įvairios priemonės: Druskininkų sav. visuomenės sveikatos biuras kasmet organizuoja mokymus, skirtus Druskininkų sav. gyventojams ir įstaigų darbuotojams „safeTALK“, skirtus išmokti atpažinti savižudybės riziką ir nukreipti tęstinės pagalbos. Mokymai nemokami, juose gali dalyvauti visi norintys. 2023 m. juose dalyvavo 26 asmenys iš įvairių įstaigų, 2024 m. – 60 asmenų. Druskininkų sav. visuomenės sveikatos biure taip pat galima gauti nemokamą psichologo pagalbą – per metus bet kuris gyventojas gali turėti 6 nemokamas konsultacijas. Įvykus kriziniam atvejui vienoje iš Druskininkų sav. įmonių, buvo teikta skubi, tęstinė psichologo pagalba kolektyvui jų darbo vietoje. Psichologo, psichiatro konsultacijas taip pat teikia VšĮ Druskininkų pirminės sveikatos priežiūros centras, Kompleksinės paslaugos Druskininkų savivaldybės šeimoms, Druskininkų jaunimo užimtumo centras, Druskininkų švietimo centras, Šeimos paramos centras. Pagalba prieinama įvairiomis pagalbos linijomis, skirtomis skirtingoms amžiaus grupėms, lytims ar problemoms spręsti, kurių kontaktai reguliariai viešinami Druskininkų sav. visuomenės sveikatos biuro socialiniuose tinkluose. Nuo 2024 m. Druskininkų savivaldybės visuomenės sveikatos biuras įgyvendina iniciatyvą, skirtą pensinio amžiaus žmonėms „Socialinis receptas“, kurio tikslas skatinti žmones bendrauti, išbandyti naujas veiklas, mažinti vienišumo jausmą, depresyvumą, didinti socialinių kontaktų skaičių.

Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyventojų

Remiantis Valstybinės darbo inspekcijos duomenimis, 2023 m. Lietuvoje įvyko 17 įvykių darbe, per kuriuos mirė darbuotojai, ir 106 įvykiai, kurių metu buvo sunkiai pakenkta darbuotojų sveikatai. Dar 14 žuvo ir 16-ai buvo sunkiai pakenkta sveikatai 2023 m. eismo įvykių darbe metu. 2023 m. asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičiaus rodiklis 10 000 gyv. Lietuvoje buvo 0,9, Druskininkų sav. - 1,6 (2 atvejai).

6 pav. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe skaičius 10 000 gyv. Lietuvoje 2023 m.

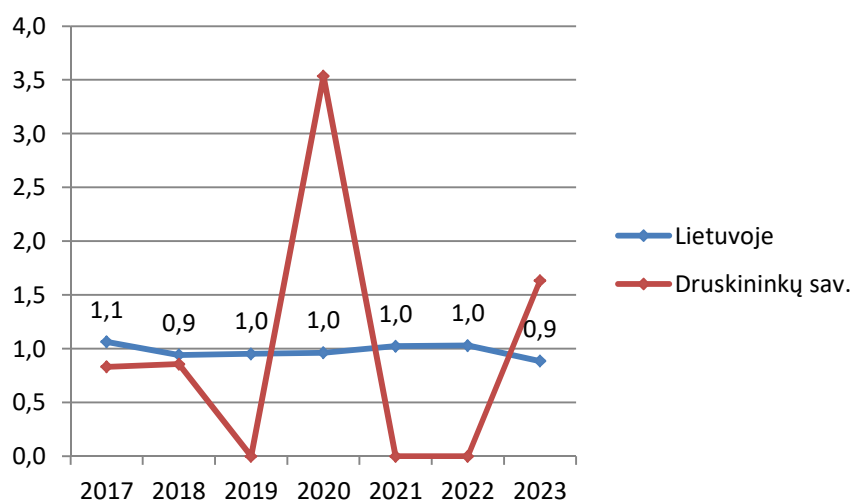

(Šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

5 lentelė. Pagal ekonominės veiklos rūšį, penkios dažniausios veiklos rūšys, kuriose nutiko mirtini atvejai 2023 m. Lietuvoje

Ekonominės veiklos rūšis	Mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų darbe skaičius 2023 m.
Statybos	5 mirtini / 18 sunkūs
Apdirbamosios pramonės	4 mirtini / 23 sunkūs
Miškininkystės	4 mirtini / 6 sunkūs
Transporto, saugojimo	2 mirtini / 16 sunkūs
Žemės ūkio	2 mirtini / 2 sunkūs

7 pav. Rodiklio asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, tenkančių 10 000 gyv. tendencijos Lietuvoje ir Druskininkų sav.

Tiriant nelaimingų atsitikimų priežastis Lietuvoje nustatyta, kad daugiausia sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, įvykusių per 2023 m., sąlygojo nepakankama darbuotojų saugos ir sveikatos vidinė kontrolė, netinkamas profesinės rizikos vertinimas, netinkamas darbų

organizavimas ar naudojamos netinkamos darbo priemonės, arba kai patys darbuotojai nesilaikė darbuotojų saugos ir sveikatos taisyklių ar instrukcijų. 2 sunkiai nukentėję ir 4 žuvę darbuotojai buvo neblaivūs. Sunkių ar mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe jauniems darbuotojams (iki 18 metų amžiaus) neįvyko.

Druskininkų sav. 2023 m. asmenų, sunkiai sužalotų darbe buvo 2 atvejai (nemirtini), abu nukentėjusieji - vyrai. Nukentėjusiųjų amžius – 35-44 ir 45-54 metų amžiaus grupėse. Nustatyta, kad šių nelaimių priežastys buvo netinkamas darbų organizavimas ir eismo taisyklių pažeidimas sauskeliuose atliekų tvarkymo įmonėje bei pramogų ir poilsio organizavimo įmonėje. Kelis metus iš eilės tokių įvykių nebuvo fiksuota.

6 lentelė. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų sk. Druskininkų sav.

Metai	Asmenys, žuvę ar sunkiai sužaloti darbe Druskininkų sav.
2023	2
2022	-
2021	-
2020	4
2019	-
2018	1
2017	1

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2020 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. EV-90 „Dėl prevencijos priemonių organizuojant darbus, reikšmingiausiai sąlygojančius mirtinus ir sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, taikymo“ darbdaviai, darbdaviams atstovaujantys asmenys turi užtikrinti, kad, organizuojant darbus, reikšmingiausiai sąlygojančius mirtinus ir sunkius nelaimingus atsitikimus darbe, taip pat organizuojant psichosocialinių rizikos veiksnių vertinimą įmonėje, būtų vadovaujama atitinkamomis Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtomis ir paskelbtomis rekomendacijomis.

Druskininkų savivaldybės biuras 2023 m. vedė 29 pirmosios pagalbos užsiėmimus gyventojams ir įmonėms, kuriuose sudalyvavo 563 žmonės. Vaikai nuo mažens to mokomi ir ugdymo įstaigose – 558 vaikai dalyvavo traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimo renginiuose ugdymo įstaigose. Druskininkų mieste išplėstas viešai pasiekiamų defibriliatorių tinklas, juos galima rasti visose gydymo, sveikatinimo, sporto įstaigose, žmonių susibūrimo vietose. Taip pat parengtas interaktyvus žemėlapis, kuriame galima matyti vietas, kuriose įrengti defibriliatoriai: bit.ly/drsk_aid

IŠVADOS

- Atlikus Druskininkų savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos analizę, nustatyta, kad vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė savivaldybėje pailgėjo ir siekė 76,8 m.
- Druskininkų savivaldybės analizuotų rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais, pasiskirsto taip: 17 rodiklių žalių, 35 rodikliai geltoni, 10 rodiklių raudoni. Iš pastarosios grupės pasirinkti 3 rodikliai detalesnei analizei: Savižudybių skaičius 100 000 gyv., Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv., Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.
- Bandymų žudytis skaičius 100 000 gyv. 2023 m. lyginant su 2022 m. yra padidėjęs Lietuvoje (562) ir Druskininkų savivaldybėje (9 atvejai).
- Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv. Lietuvoje kasmet beveik nekinta – apie 1 atv./10 000 gyv. Druskininkų sav. 2023 m. buvo 2 tokie atvejai, kurių metu buvo sutrikdyta žmonių sveikata.
- Druskininkų sav. teikiama skubi ir planinė psichologų ir psichiatrų pagalba asmenims, kurie gali būti susidūrę su savižudybės rizika. Savivaldybės įstaigos bendradarbiauja su įvairiomis organizacijomis, teikiančiomis krizinę pagalbą, organizuojami savižudybių prevencijos mokymai, plėtojamos iniciatyvos, grupinės konsultacijos, skirtos spręsti emocines problemas ir sunkumus.
- Apibendrinant sveikatos statistikos rodiklius Druskininkų savivaldybėje galima daryti išvadą, jog jie nėra blogi. Tam tikri rodikliai dėl mažo gyventojų skaičiaus Lietuvos kontekste, kuomet yra perskaičiuojami 100 000 ar 10 000 gyventojų, atrodo didesni nei yra iš tikrųjų, nes net nedidelis absoliutinių atvejų skaičius proporcingai „išsiplėčia“ mažos populiacijos kontekste. Todėl svarbu vertinti ir absoliučius rodiklių skaičius.

REKOMENDACIJOS

Politikos formuotojams ir specialistams:

- Užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą viešinant informaciją apie teikiamas sveikatos stiprinimo paslaugas ir konsultacijas.
- Gerinti gyventojų gyvenimo kokybę.
- Atkreipti įmonių dėmesį į darbo saugą, darbuotojų parengimą jos laikytis, mobingo prevenciją.
- Didinti gyventojų informuotumą apie psichologinės pagalbos galimybes Druskininkų sav., psichinę sveikatą ir ligas.
- Mokyti visuomenę, kaip atpažinti ketinimo žudyti, depresijos, patiriamų patyčių, priklausomybių požymius, jų valdymo būdus ir priemones.
- Sistemingai, reguliariai kelti specialistų kvalifikaciją ketinimo žudyti, patiriamo mobingo darbo vietoje atvejais.
- Organizuoti teorinius ir praktinius pirmosios pagalbos užsiėmimus gyventojams ir įmonėms, kad gyventojai būtų pasiruošę tinkamai ir laiku suteikti pirmąją pagalbą bet kokios traumos atveju.